

vekom in kako vpliva ná-nj. Če tudi je žival le bolj ali manj sprejemljiva za muziko, vendar le malo dela vtisa na-njo, in edini človek, kateremu je stvarnik podaril um, more uživati lepoto vseh umetelnosti vesel in v polni meri. Umotvori obrazovnih umetelnosti, kjer umetelnikov genij vdahne nečutnemu kamnu ali lesu novo življenje, prekrasne slike, pred katerimi postajamo, čudeč se izbornim bôjam — vse to in še marsikaj drugega gotovo povzdiga duhá in nam lepša in sladši življenje. Toda brez muzike, ali drugače, brez zvočnega gibanja bilo bi naše ozračje (atmosfêra) po besedah Aleks. Humboldtovih vedno tihotna puščava. Ta izrek izvrstno znači, kako cenó in kakošen vpliv ima za človeka muzika, ki jej gre predstvo med vsemi lepimi umetelnostmi, in napisati bi se dale knjige o nje mnogih plemenitih svojstvih.

Muzika — ako hočemo govoriti po pravici — prešinja in pretresa človeku dušo in telo bolj, nego vse druge umetelnosti. Slikarstvu je sicer odprto širje polje, kjer se more skazovati, in njega sledovi ostajajo stalno pred očmi, a moč muzike sè svojimi sedmimi strunami in nekaterimi glasovi je vendar večja, nje učinki so vedno novi in v dušo sezajoči, slikarstvo pa se kaže vsikdar v jedni isti obliki ter vzpostavlja svoj predmet le treznemu opazovanju. Mojsterskih koncertov in velikanskih muzičnih slovesnosti se ne more sicer vsakdo udeleževati, literatura in znanstvo sta mnogokomu zaprta, muzika pa je splošna umetelnost, ki ima svoj dom v kraljevi palači kakor v preprosti kmetski, sè slamo kriti hišici, in razveseljuje srce bogatino in uboščekovo sè svojimi mehki glasovi. Ni jej treba za to Bog zná kacih velicáh pripomočkov, prost instrument, na pr. piščalka je uže dovolj, da se javljajo muzike prekrasni učinki. Vse lepe umetelnosti se vpo- trebljajo v lepšanje in naslájanje življenja, ali nobena nima moči, tako splošno in popolnem dosežati ta svoj namen, kakor vzvišena muzika.

Mnogokrat se vséli dolg čas v sicer izbornó družino, in kaj vzbudi zopet živahnost in veselost? Prísrčna pesem ali tudi kaka kompozicija, na klavirji igrana itd. Aristid Komtilijan je zatorej prav govoril, rekši, da je muzika takošno „znanstvo“, katero pristojí vsaki starosti, ter edino more resnično lepšati človeško življenje, in takisto je pisal tudi Gerbert v svoji knjigi: „Scriptores ecclesiastici“, da muzika prijetno vpliva na slabotnega starca in nezmožnega otroka. S kratka: oblast muzike vpliva na divjaka in naobraženega Evropeca, na starca in mladenčá, na moški in ženski spól.

Prav za tega vsesplošnega značaja voljo je tudi umevno, zakaj Kinezi, po besedah necega starejšega, v Pekingu živečega misijonarja, smatrajo muziko za temeljni princip vseh znanstev, nazivajoč jo „vsesplošno znanstvo“, ali „znanstvo vseh znanstev“. Morebiti se dá to razlagati iz besed Ciceronovih in še drugih modrákov, kateri so dejali, da naši duši ni sorodnejšega, nego li številke in glasovi, da nas to spodbada in vžiga, meči in krotí in dela vesele in žalostne. S tem je tudi ob enem naznačena razsežnost učinkov muzike in nje načinov. Gotova istina je, da muzika vpliva na telo, da-si neposredno zunanji zvočni valovi dosežajo, namreč slušne živce in tako ob enem tudi one, kateri se razširjajo po vseh drugih telesnih delih. Kedar zadene glas ušesno mrenico, se stresejo telesni deli, kakor struna na klavirji, in to prijetno vzdraži vse oživče bolj ali manj ter zagiblje ude, da se kri hitrejše pretaka po vseh delih človeškega telesa. Morebiti je celó ta učinek tako velik, kakor menijo nekateri zdravniki, da množí in pospešuje izločevanje sokov in vravnava delavnost prebavil. Res je, se vé, da muzika bolnikov ne ozdravlja,

vendar da napravlja prijeten vtis na zdravega človeka, to se ne dá tajiti. Kvintilijanove besede so gotovo dobro podprte, ko pravi, da se mu zdi, kakor bi nam bila priroda podarila muziko, naj bi lažje prenašali (najbrž telesne) trude. Ko zapoje vojaška trobenta, kaka srčnost prešinja vojščaka, utrujenega po raznem trpljenji, in kedar godejo godci, kako lahko plešejo brez vsega vpehanja ženske, katerim je sicer sleherni korak preveč. V starih pisateljih beremo pogostoma, kako je bilo pri obleganjih itd. vsegdar po več muzikantov, da so podžigali vojščake, in Aristofan celó navaja nekatere muzične instrumente, češ, da spadajo v inventar barke; takisto omenja Evripid, da je bilo za njega dni obično, spremljati veslárje z muziko. In sploh se tudi mi lahko prepričamo vsak dan, kaj je muzika človeku. Pogledimo kmetovalca, delajočega po polji v poti svojega obraza, pridnega gorníka v vinógradi, kovača pri ognji — vse poje in si odganja s petjem skrbí, ter vzbuja v duši veselje, ker tako se skoraj nevedoč prenašajo in pozabljajo vse teže življenja. Zatorej je v tem oziru le iz življenja vzeto, kar poje nekdo o muziki:

„Junaško spodžiga vojsko na boj,
Ko poje trobenta, v sovražnikov roj
Spusti se, jih nič, podira...“

Zato je uže v starodavnih časih vsikdar spremljala muzika vojščake v boj, kakor se nam to poroča o Hebrejcih, Grkih, Rimljanéh itd.

Umeje se, da je s tem uže označen bistveni vpliv muzike na dušne moči. Namen muziki je, po besedah necega strokovnjaka, da vedri in giblje dušo, da pomirja, gine, vžiga, razmišlja, kratkočasi, zdravi, boljša nprav in naslája srce. Težak nálog ima muzika, utegne kdo reči, a mi dostavljamo, da ga zvesto spolnuje. Ona povzdiga potrtega duhá, in česar ne more časih tešilna beseda prijateljeva, storí čarobni glas strune, da izgine takoj vsa tožnost, kakor spomladanje megle.

Naš Umek poje o muzike učinku na človeka:

„... In če ga stiskajo mnoge težave,
Ako svetlobo zakriva mu noč,
Spet mu pomaga v prejasne višave
Godbe nebeške brezkočna moč.“
(Konec prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Rumunski kralj* se je dal kronati 22. maja s krono, narejeno iz jekla turškega topa, ki je pri Plevni bil Turkom vzet.

Naši dopisi.

Iz Budapešte 19. maja. — Z Dunaja je svitli cesarjevič Rudolf s svojo soprogo došel 18. dne t. m. v naše mesto in tukaj sprejemal raznotere deputacije, med katerimi osobito odlično tudi deputacijo mesta **Zagreb**a. Ko je ban grof Pejačević predstavil gradskega načelnika gosp. Mrazoviča, se je on v lepem govoru hrvatsko poklonil Nj. cesarskima visokostima. Na to je svetli cesarjevič odgovoril v čisti hrvaščini, rekši, da zahvaljuje se v imenu svojem in v imenu svoje žene (to je bila lastna njegova beseda). Ko je gosp. Mrazović cesarjeviču in njegovi soprogi razkazal dragoceni diadem, ki ga je zagrebško mesto poklonilo cesarskima visokostima, je cesarjevič živo svoje dopadajenje nad tem darom objavil z besedami: „vrlo liepo, hvala liepa“ in dostavil še: „jaz ne govorim dobro hrvatski, a bolje govorim česki.“ Podal je potem roko Mrazoviču in rekel, da želi „pohoditi Zagreb“. Gosp. Mrazović mu na to odgovorí, da bode ta vest jako osrečila ves národ